

De viering in 1959

Hét voorbeeld van een geslaagd eeuwfeest is het 700-jarig bestaan van Amersfoort als stad. Velen denken er met plezier aan terug. Een terugblik op de zomer van 1959.

door **JOOST MOREL**

DE AANLOOP NAAR DE ZOMER

De voorbode voor het succesvolle eeuwfeest was het huwelijk tussen Mieke Mulder en Maarten Duiven, dat gesloten werd op 19 februari 1959. Het werd om twee uur 's middags in het stadhuis aan de Westsingel voltrokken. Naar aanleiding van het 700-jarig jubileum van Amersfoort als stad, was besloten het huwelijk te laten voltrekken in middeleeuwse kledij. Niet alleen het bruidspaar, maar ook de leden van de bruidsstoet, de getuigen

Bij het huwelijk van Mieke Mulder en Maarten Duiven (pag. 16) werd het gemeentebestuur vertegenwoordigd door schepenen (wethouder) C. van Zwol. Men zei over hem dat het leek of hij zó uit een schilderij van een 17e-eeuwse meester was weggelopen.

en alle gasten hadden zich in historisch kostuum gestoken. De ambtenaar van de Burgerlijke Stand hield zijn huwelijks toespraak in de spreektrant van 1580; de huwelijksakte is niet met een pen, maar met een ganzenveer getekend. De belangstelling voor het huwelijk was enorm.

Er waren duizenden toeschouwers op de been, die allen bijdroegen aan de feestelijke stemming. Verschillende leden van het Eeuwfeestcomité lieten weten te hopen op evenveel enthousiasme tijdens de feestelijkheden in de zomermaanden als op deze gedenkwaardige dag. Voor de organisatie van de twee maanden durende viering hadden het Eeuwfeestcomité Centrum en de Stichting 'Amersfoort 700 jaar stad' al het nodige werk verzet. Er werd gedacht aan jong en oud. Niemand hoefde zich te vervelen: er waren culturele evenementen, sportgebeurtenissen, een lunapark en vuurwerken, zo stond er in een aankondiging vermeld. Ook werd het uiterlijk van de stad teruggebracht in middeleeuwse staat. Niet alleen de oude stadspoorten werden herbouwd, ook delen van de stadsmuur herrezen in hun oude glorie, echter wel van hout en board. De hele stad werd versierd en verlicht, wat bijdroeg aan het feestelijke middeleeuwse karakter.

DE FESTIVITEITEN

De evenementen begonnen op 12 juni met een officiële opening, waar alleen genodigden aanwezig waren.

's Avonds stak men een groots vuurwerk af, waarmee het startschot werd gegeven voor twee maanden feestvreugde. De braderie, het straattheater, de biertapwedstrijd en de Amersfoortse wielerronde zijn slechts een greep uit de vele festiviteiten die op de agenda stonden. Ook werden verschillende gekostumeerde bals en tuinfesten gehouden en was er op de Zuidsingel elke avond een klank- en lichtspel.

Eén van de grote trekpleisters was de historische stoet. Een optocht, waarbij de 700-jarige geschiedenis van Amersfoort door de straten trok. De stoet kende 3000 deelnemers, die in 25 groepen bepaalde taferelen uit de Amersfoortse geschiedenis uitbeeldden. Bisschop Hendrik van Vianden en zijn gevolg openden de parade, vóór de bestuursleden van de Stichting 'Amersfoort 700 jaar stad' en de leden van het Eeuwfeestcomité Centrum. Raads-pensionaris Johan van Oldenbarnevelt ontquam ditmaal wel aan de beul, dankzij een toegesnelde heraut die de beul zijn bijl ontnam en aankondigde dat de executie tot augustus 1959 zou worden uitgesteld. Er werd een pestkar getrokken door een groep monniken, wat voor wisselende reacties zorgde onder de toeschouwers. De botten en beenderen van slachtoffers van de pestepidemie staken namelijk onder de doeken van de wagen uit. Som-

Mevrouw Ans Fennema-van Nijkerk herinnert zich: 'In de twee weken van de kostuumshow liepen wij elke avond mee in de optocht, met de kinderen en natuurlijk in zelfgemaakte kleren. Mijn man had zijn baard laten staan en heeft er zijn snor aan overgehouden. Maar hij werkte van 6 tot 6 in de banketbakkerij Achter de Arnhemse Poortwal en had er wel moeite mee de avonden vol te houden. Hij heeft heel wat geeuwen moeten onderdrukken!'

Ter gelegenheid van het 700-jarig bestaan van hun stad lieten veel mannen een baard staan. Burgemeester Molendijk vond het 'gezellig' als Amersfoorters zo bij de eeuwfeesten zouden verschijnen. Er werd een wedstrijd uitgeschreven wie de langste baard had. Een jury keurde de gezichtsbegroeiing in het Leusderkwartier.

migen vonden de voorstelling te gruwelijk, anderen waren van mening dat de begeleiders een te vrolijk gezicht hadden. De meeste toeschouwers konden er echter de humor van inzien. De rondgang werd afgesloten door de groep keitrekkers. Zij trokken een echte kei voort, die qua omvang en gewicht overeenkwam met de originele Amersfoortse Kei. Daar bovenop zat Spekkie, die in 1903 de op de Varkensmarkt begraven kei wist terug te vinden. De laatste twee weken van het eeuwfeest waren bijna alle inwoners van Amersfoort gekleed in een middeleeuws kostuum. Op zaterdag 15 augustus, de sluitingsdag van het eeuwfeest, ging alle belangstelling uit naar een bloemencorso. Tientallen met bloemen versierde auto's, caravans, praalwagens, motoren en scooters trokken door de stad.

WARM, WARM, WARM

Het Amersfoortse eeuwfeest van 1959 heeft een grote indruk achter gelaten en staat nog steeds in het geheugen van vele Amersfoorters gegrift. Het was een ongelooflijk succesverhaal, waar naar schatting drie à vier miljoen bezoekers op af zijn gekomen. En dat waren niet alleen Nederlanders, 'er waren hier ook veel Duitsers en Engelsen, en vooral de laatste dagen erg veel Fransen', zo vertelde een ober van Hotel Riche.

Eén van de oorzaken voor het slagen van de twee maanden durende viering was het aanhoudende goede weer. Uit de mond van één van de leden van de Stichting 'Amersfoort 700 jaar stad' viel op te tekenen dat 'in zo'n klimaat eigenlijk alles te organiseren is'. Het warme zomerweer gaf het feest een extra glans. De terrassen zaten dag in dag uit helemaal vol. Op sommige dagen was het zó druk dat de binnenstad werd vergeleken met de Champs Elysées. Het heeft die zomer slechts één enkele keer een paar minuten geregend. Door het zeer warme weer was er minder aandacht voor de tentoonstellingen in De Zonnehof, een paviljoen dat door Gerrit Rietveld ontworpen is en in het feestjaar werd geopend. Ook het 'spectaculaire' biljarttoernooi werd matig bezocht wegens de hitte.

Niet iedereen verkleedde zich als een welvarend burger uit de Amersfoortse geschiedenis. Ook aan de minder bedeedden uit de Middeleeuwen werd aandacht besteed. Naast de schout en schepenen, de schilder Rembrandt van Rijn en bisschop Hendrik, liep deze marskramer mee in de historische stoet. Voor de gelegenheid werd hij vastgelegd bij de Koppelpoort.

Joost Morel is student geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Hij heeft ditmaal de redactie van de Kroniek versterkt.

GEWELDIGE SFEER

De goede stemming die in de stad heerste werd door menigeen geroemd. Het enthousiasme onder de bevolking was groot en iedereen was bereid om aan allerlei activiteiten deel te nemen. De 'geweldige' sfeer en feestvreugde hebben op de duizenden gasten en bezoekers van buiten de stad een diepe indruk achtergelaten. 'Het was een feest voor alle lagen van de bevolking,' zo sprak burgemeester Hermen Molendijk. Een echt verbroederingsfeest, waarbij de traditionele Nederlandse zuilen omver werden geworpen. Voorzitter J.D.H. van der Neut van het stichtingsbestuur meldde: 'Er was een zin voor samen-

Alle foto's: Archief Eemland, voorwerpen: Museum Flehite.

werking, een blijk van eensgezindheid en van plezier om eens helemaal los te komen.'

De bevolking van de stad wilde de verlichting, die de mooiste gedeelten van Amersfoort 's avonds bescheen, en de versiering in middeleeuwse stijl het liefst intact laten. Bijna iedere Amersfoorter had zich een historisch kostuum aangemeten en had dit het liefste nog een tijd gedragen. Er gingen tegen het einde van de festiviteiten geruchten de ronde dat het feest zou worden verlengd. De Stichting 'Amersfoort 700 jaar stad' deelde echter mede dat zaterdag 15 augustus beslist de laatste dag van de eeuweesten zou zijn. Een aantal inwoners van Amersfoort was echter zó enthousiast dat zij gemaand moesten worden te stoppen met feestvieren. Als het aanstaande jubileum een even groot succes wordt, dan is het nieuwe stichtingsbestuur gewaarschuwd.